

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія музики»
Дніпропетровської обласної ради»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-виховної діяльності КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»

Віталій Карась
Віталій КАРАСЬ
«30» серпня 2024 року

**СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДИРИГУВАННЯ»
кафедра оркестрових інструментів**

Рівень вищої освіти – Другий

Ступінь вищої освіти – Магістр

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – 025 Музичне мистецтво

Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

**Д н і п р о
2 0 2 4**

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. Навчальна дисципліна «Диригування» є вибіркоvim компонентом освітньо-наукової програми. Курс спрямовано на вдосконалення диригентської техніки, вербальної та невербальної комунікації, набуття навичок диригентського лідерства, поглиблення умінь щодо організації та проведення репетиційної роботи з професійним музичним колективом.

КОМПЕТЕНТНОСТІ. У процесі вивчення вибіркової навчальної дисципліни формується ряд компетентностей:

Інтегральні:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні:

ЗК 2 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 8 Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові:

ФК 3 Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню /інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики / звукорежисерської практики обробки звуку.

ФК 6 Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ФК 7 Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, інтернету.

ФК 9 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

ТРИВАЛІСТЬ КУРСУ. Кількість кредитів ЄКТС – 7, курс – I–II, семестри – I–III, загальний обсяг – 210 годин, з них: індивідуальних – 110 години, самостійних – 100 годин.

МЕТОЮ вибіркової навчальної дисципліни «Диригування» є всебічний розвиток творчих та організаторських здібностей студента-диригента, здатного на високому професійному рівні керувати духовим / камерним / симфонічним оркестром чи естрадно-джазовим колективом / біг-бендом під час репетицій та концертних виступів.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПРН 2 Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

ПРН 3 Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 6 Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 7 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ В СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІЙ ПОСЛІДОВНОСТІ. Вибіркова дисципліна «Диригування» є важливим навчальним компонентом, що потребує попередніх практичних умінь та теоретичних знань. Саме тому необхідний комплекс навичок, що набуваються на першому рівні вищої освіти під час вивчення дисциплін «Диригування», «Оркестровий клас», «Основи інструментування та аранжування», «Психологія» та «Аналіз музичних творів». Дисципліна «Диригування» на другому рівні вищої освіти пов'язана із вивченням дисциплін «Психологія особистості музиканта», «Сучасний менеджмент в галузі мистецтва», «Фах (виконавство / музикознавство)», «Оркестровий / Хоровий / Оперний клас», «Основи інтерпретації музичних творів», «Композиція», «Додатковий інструмент», що в комплексі дають змогу для студента-магістра розкрити всі аспекти діяльності диригента.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ. Дисципліна «Диригування» реалізується у вигляді індивідуальних занять, самостійної роботи здобувачів вищої освіти та концертних виступів з оркестровим колективом.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ. Вивчення дисципліни передбачає поєднання різних методів і технологій проведення індивідуальних занять. Серед них активні методи, наочні (ілюстрування, демонстрування), метод проблемного викладу теоретичного матеріалу, дискусійне обговорення, робота з навчально-методичними працями та електронними ресурсами (аудіо- та відеозаписи), методи організації та проведення самостійної роботи (робота над партитурами обраних творів, коригування власних інструментувань, складання власної системи роботи над вдосконаленням технічних та художніх засобів виразності диригентського апарату). За технічної можливості робота із комплексом програм, що дозволяють створювати інструментування та його редагування (Sibelius, Finale, MuseScore тощо), вивчення архівних матеріалів (рукописів партитур), аналіз відеоматеріалів українських та зарубіжних диригентів.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ:

* Залежно від рівня підготовки, художніх концепцій, технічних можливостей та професійного спрямування здобувача освіти, перелік та об'єм творів, а також поставлені до них завдання можна ускладнювати чи, навпаки, спрощувати. Проте, на кінець вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Диригування» кожен здобувач повинен підготувати концертну програму, навчитися комунікувати з музичним колективом та достойно виступити на концерті, що зараховується як екзаменаційний виступ.

Вступ: побудова індивідуальної траєкторії роботи над вдосконаленням необхідних навичок.

Тема 1: диригування в класі під акомпанемент фортепіано симфонічних творів (оркестрові сюїти, симфонії, симфонічні увертюри, балетні номери чи оркестрові сцени з опер) композиторів будь-якої історичної доби.

Тема 2: диригування в класі концерту (його частини) для соліста-інструменталіста з оркестром або вокального номеру з опери під акомпанемент фортепіано.

Тема 3: диригування в класі під акомпанемент фортепіано симфонії (всі частини) композитора ХІХ – ХХІ століть.

Тема 4: диригування в класі під акомпанемент фортепіано симфонічних творів (оркестрові сюїти, симфонії чи оркестрові сцени з опер) композиторів будь-якої історичної доби.

Тема 5: диригування з оркестром відповідного фахового напрямку.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. Основними методами оцінювання знань та вмінь є перевірка самостійної роботи здобувача, співбесіди, активна робота над обраною програмою, створення власної ґрунтовної інтерпретації. **Поточний контроль:** підготовка анотації та виконання програми, демонстрація партитури та аудіовиконання твору з інструментування. **Підсумковий контроль: екзамен** наприкінці ІІІ семестру – концертний виступ з оркестровим колективом.

ПОЛІТИКА КУРСУ («Правила гри»). Для отримання позитивної оцінки здобувачу необхідно відвідувати всі індивідуальні заняття, плідно працювати над поставленими завданнями на уроці та під час самостійної роботи. Пропуски припустимі тільки з поважних причин та підлягають відпрацюванню. Студентам необхідно вивчати твори відповідно програми, створювати власну інтерпретацію на основі теоретичних знань, вдосконалювати свою технічну майстерність, працювати над партитурою та вибудовувати слухову концепцію, вміти лаконічно та чітко вербально комунікувати із солістом, концертмейстером або оркестром. Під керівництвом викладача відбувається робота над інструментуванням та читанням партитур. Комплексно підходити до написання анотації виконуваних творів, застосовуючи знання з історії та теорії музики, еволюції художніх стилів, інтерпретації музичних творів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

Основна

1. Бондаренко А. І. Сучасне музичне мистецтво і комп'ютерні програми: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 284 с.
2. Кириленко Я. О. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки : навч. посіб. Київ: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2020. 108 с.
3. Макаренко Г. Г. Творчість диригента в контексті інтегративного підходу: дис. ...д. мистецтвознавства: спеціальність 17.00.01 – Теорія і історія культури / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2006. 378 с.

4. Макаренко Г. Г. Творчість диригента: естетико-мистецтвознавчі виміри : монографія . К.: Факт, 2005. 328 с.
5. Мурза С.А. Диригентський жест як інструментально-виконавський феномен: компаративно-технологічний підхід: дис. ... канд. мистецтвознавства: спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво / Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 2021. 196 с.
6. Клебанов Д. Лекції з інструментування: навч. посіб. / ред. і доп. С. Турнеєв, пер. І. Романюк. Харків: «Естет Принт», 2019. 80 с.
7. Boerner S., Streit C. F. von. Promoting orchestral performance: the interplay between musicians' mood and a conductor's leadership style. *Psychology of Music*. Society for Education, Music, and Psychology Research, 2007. Volume 35, Issue . P. 135–146.
8. Huang Y.-F., Coleman S., Barnhill E., MacDonald R., Moran N. How Do Conductors' Movements Communicate Compositional Features and Interpretational Intentions? *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*. American Psychological Association, 2017, Vol. 27, № 3. P. 148–157.
9. Luck G., Toiviainen P. Ensemble Musicians' Synchronization With Conductors' Gestures: An Automated Feature-Extraction Analysis. *Music Perception: an interdisciplinary journal*. University of California Press, 2006. Volume 24, Issue 2. P. 189–200.
10. Mathers A. How Theories Of Expressive Movement And Non-Verbal Communication Can Enhance Expressive Conducting At All Levels Of Entering Behaviour. Melbourne: Monash University, 2008. 308 p.
11. Meals C. Questions of Gesture and Sound: Temporal Interactions in Conducted Ensembles. University of Washington, 2018. 165 p.
12. Messner M. Multimodales Erzählen in der Orchesterprobe. *Linguistik online*. Bern: Universität Bern, 2020. Vol. 104, núm. 4. Ss. 83–107. URL: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=664573408003>.
13. White D. Conductology: An original gesture system, co-created with intellectually disabled musicians, to enhance their creative ability and raise quality of output in their musical improvisations. Coleraine: Ulster University, 2018. 193 p.

Додаткова

1. Азатян Г. Методика використання нотної програми «Sibelius 4» в редагуванні та відтворенні музичних творів / упор. А. Славич. Дрогобич: Посвіт, 2009. 79 с.
2. Аршава І., Кутєпова-Бредун В. Психологія музиканта-виконавця: монографія. Дніпро: Свідлер А. Л., 2020. 164 с.
3. Берегова О. Комунікація в соціокультурному просторі України: технологія чи творчість?: наукове видання. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2006. 388 с.
4. Берестовська О. Від жесту до образу: діяльність диригента в аспекті музичної комунікації. *Культурологічна думка: збірник наук. праць*. Київ:

- Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2024. Том 25, № 1. С. 150–158.
5. Берестовська О. Жінка-диригент в оперно-симфонічному мистецтві: шлях до професії. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*: збірник наук. статей. Дніпро: ГРАНІ, 2023. Вип. 2 (25). С. 48–60.
 6. Лошков Ю. І. Німецька романтична диригентська школа (друга половина XIX ст.). *Культура України*. Харків: Харківська державна академія культури, 2012. Вип. 36. С. 267–276.
 7. Матвійчу Б. Використання музичного програмного забезпечення в професійній діяльності вчителя музичного мистецтва. *ScienceRise*: наук. журнал. Харків: НВП ПП «Технологічний центр», 2015. № 10/5 (15). С. 67–71.
 8. Ніколаєвська Ю. В. Музична комунікація як інтерпретативний феномен (на прикладі творчості XX – початку XXI ст.): автореф. дис. ... д. мистецтвознавства: спеціальність: 17.00.03 – Музичне мистецтво / Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 2021. 36 с.
 9. Откидач В. Методика роботи з оркестром: навч.-метод. посіб. Харків: Харківська державна академія культури, 2019. 125 с.
 10. Ткач Ю. С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера: теоретичний та практичний аспекти (на прикладі Національної заслуженої академічної капели України «Думка»): автореф. дис. ... к. мистецтвознавства: спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2012. 20 с.
 11. Acklin A. I. The effect of conducting on ensemble performance: a «Best-evidence» synthesis. Florida State University Libraries, 2009. 150 p.
 12. Adler S. The Study of Orchestration. New York – London: W. W. Norton & Company, 2016. 1024 p.
 13. DeFord R. I. Tactus, Mensuration, and Rhythm in Renaissance Music. Cambridge University Press, 2015. 504 p.
 14. Pfordresher P. Music performance. *Oxford Research Encyclopedia of Psychology*. Oxford University Press, 2022. URL: <https://surl.li/jlierb>.
 15. Reizábal M. L. Analysis for conductors: from score to gestures. Educación y Pedagogía. Valencia: Anna M. Vernia, 2019. Vol. 24. P. 5–14.

Інформаційні ресурси

1. База Scopus. URL: <https://www.scopus.com/>.
2. База Web of Science. URL: <https://web.archive.org/>.
3. Дніпропетровська державна обласна універсальна наукова бібліотека: електронні ресурси. URL: <http://www.libr.dp.ua/>.
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні ресурси. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.
5. Цифровий архів Нью-Йоркської філармонії (партитури з ремарками видатних диригентів). URL: <https://archives.nyphil.org/>.